

JAARVERSLAG 2025

Voorwoord

Hierbij presenteren wij ons verslag over 2025, het 76^e jaarverslag op rij alweer!

Het bestuur van de vereniging en de verschillende werkgroepen hebben weer veel activiteiten georganiseerd en aan evenementen meegewerkt. Met deze activiteiten bereiken we niet alleen onze leden maar ook de gehele bevolking van Zoetermeer. Steeds weer blijkt een grote belangstelling voor de geschiedenis van Zoetermeer en het voormalige Zegwaard.

Samen met het Stadsarchief en de erfgoedmedewerkers van de gemeente Zoetermeer bewaren en verspreiden wij al jaren kennis over de geschiedenis van de stad. We werken hierbij veel samen met het Architectuurpunt Zoetermeer, de Stichting Schatbewakers en de Stichting Stadsgidsen. Ook zijn we actief in meerdere (culturele) netwerken waar we trachten onze vereniging onder de aandacht te brengen en waar ook samenwerkingen ontstaan.

Onmisbaar voor onze vereniging zijn onze ca. 80 actieve leden, die er steeds weer voor zorgen dat we deze kennis kunnen uitdragen. Veel dank hiervoor! Ook aan de instellingen en bedrijven die ons werk in het afgelopen jaar (mede financieel) mogelijk hebben gemaakt zijn wij onze dank verschuldigd.

We zien de komende jaren met vertrouwen tegemoet!

Jan de Ruiters, voorzitter

www.oudsoetermeer.nl

Tentoonstellingen, lezingen en films

In 2025 zijn er vijf tentoonstellingen gehouden in ons gebouw. Van februari t/m april herhaalden we vanwege het succes vorig jaar “Zelfde plaats, andere tijd met fototweeluiken 1949-2024.

In maart leenden we onze expositie “Zoetermeer onderweg” uit aan het informatiecentrum voor Entree aan de Boerhaavelaan.

In april en mei toonden we “Oorlogsherinneringen in kleur” aansluitend op een landelijke reizende expositie in het stadhuis naar aanleiding van 80 jaar vrijheid.

In de zomer is via “Ingepakt, uitgepakt” aandacht geschonken aan de erfgoedcollectie van de vereniging, die wij (weer) beheren na de sluiting van Museum De Voorde.

in het kader van Open Monumentendag toonden we in samenwerking met de gemeente Zoetermeer in september-oktober “De eerste vijf nieuwbouwjijken”. De eerder samengestelde exposities “De Zoetermeerlijn” en “Tussen Dorp en groeistad” (inclusief een wandeling i.s.m. het Gilde) kregen tijdens Monumentendag een tweede leven.

Het jaar werd afgesloten met “Zoetermeer van boven”, luchtfoto’s van Zoetermeer in samenwerking met Ardito Fotografie.

Bij alle exposities zijn in eigen beheer korte films samengesteld. Soms montages van oude films uit onze collectie, vaker ook montages met nieuw gemaakte filmopnamen. Vaak worden drie versies gemaakt: een lange informatieve, een kortere samenvatting en een non-stop etalagefilmpje. Dankzij de steun van Ardito Fotografie zijn al onze 20 tentoonstellingen van de afgelopen jaren ook digitaal in 3D beschikbaar.

Met het Architectuurpunt werkten we nauw samen, bijvoorbeeld in de vorm van lezingen. In de Bibliotheek hebben we in het kader van een mini symposium over de Nieuwe Driemanspolder een historische inleiding verzorgd. Tijdens de Algemene Ledenvergadering heeft Chris van der Klugt verteld over pijpenkoppen die overal uit de Rijnlandse bodem tevoorschijn komen.

In de herfst is in ons eigen pand twee keer een lezing gegeven over de Floriade 1992, waarvoor ook twee films zijn samengesteld. De lezing is aangevuld met foto- en filmbeelden te zien op het HGOS Youtube-kanaal.

Ons voornemen om in te schatten hoeveel bezoekers we kunnen verwachten bij activiteiten, is gestrand op de vele

succesfactoren die bij een activiteit spelen: onderwerp, jaargetijde, weer, dagdeel. Wel hebben we nauwkeurig het aantal deelnemers aan activiteiten geregistreerd. Onder andere op grond daarvan bepalen we of een activiteit wordt voortgezet, herhaald of anders ingestoken. Open tijdens de streekmarktdagen wordt bijvoorbeeld vanwege geringe belangstelling niet voortgezet; lezingen en filmvertoningen in eigen pand daarom juist wel.

Stadsbrede activiteiten

De vereniging was betrokken bij acties van de uitvoeringsagenda van programmalijn 7 “Goud maken” van de Cultuurvisie 2025-2030. Onze voorzitter is tevens voorzitter van de deelnemersgroep van programmalijn 7.

Samen met ambtenaren van de gemeente, de erfgoedpartners Architectuurpunt Zoetermeer en de Stichting Schatbewakers is gewerkt aan plannen voor de organisatie en inrichting van het in 2027-2028 beoogd te openen Erfgoedhuis aan de Brusselstraat.

Bij de afsluiting van ons jubileumjaar in januari 2026 reikten we de publieksprijs van onze fotowedstrijd uit aan Ton Jelsma en werd samen met de stadsarchivaris de digitale Canon van de geschiedenis van Zoetermeer officieel gelanceerd.

In diezelfde tijd deelden we 3500 exemplaren van “Otte en Geus ontdekken Zoetermeerse geschiedenis”, onze educatieve Jeugdcanon, uit aan alle leerlingen van de groepen 7 en 8 van de Zoetermeerse basisscholen.

In februari stonden onze deuren weer open voor het jaarlijkse toneel/muziekfestival Gluren bij de Buren. Velen kwamen naar de optreden van het ensemble Mess Around.

In mei beelden jongeren in het Stadstheater op hun eigen wijze gebeurtenissen uit over de Tweede Wereldoorlog, nadat ze eerder daarover door ons waren bijgepraat en een rondleiding langs markante punten in de Dorpsstraat hadden gekregen.

De gemeentelijke afdeling Vrije Tijd / Beeldende Kunst nam het initiatief om zogeheten Stolpersteine of struikelstenen te leggen in het trottoir bij de huizen waar in de Tweede Wereldoorlog weggevoerde Joden woonden. In Zoetermeer woonden in die tijd geen Joden. Vervolgens is gekozen voor drie omgekomen leden van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS): in de Molenstraat voor Cornelis van Eerden en Jan Hoorn en aan de vroegere Broekweg, nu J.L. van Rijweg, een steen voor Jacob van Rij. In samenwerking met het HGOS is voor de onthulling intensief naar nabestaanden gezocht.

We werkten actief mee aan de door het Architectuurpunt georganiseerde Z'nap Je

Stad, een cursus die vele bezoekers in vier zondagmiddagen meenam door de stad. Het waren levendige voorstellingen, theatercolleges, over het prilste begin van de stad rond het jaar 1000 tot nu.

Ook gaven we historische achtergrondinformatie tijdens een fietstocht door het Architectuurpunt rondom de Nieuwe Driemanspolder en een thema-avond over "Leven in diepe polders".

In oktober was de Maand van de Geschiedenis Dit jaar was het thema 'Natuurlijk'. In dat kader zijn twee lezingen georganiseerd. Arjen van der Burg informeerde de aanwezigen in ons eigen onderkomen over de Floriade 1992. Er waren zoveel aanmeldingen dat een tweede bijeenkomst nodig was. Ook deze is geheel volgeboekt. Ton Vermeulen hield een lezing over 1000 jaar Zoetermeerse landschappen in de Bieb, een geslaagde avond samen met de Natuurtuin Westerpark.

In overleg met CKC Wijck hebben we geconcludeerd dat de Wijck-activiteiten niet geschikt zijn voor deelname door HGOS vanwege de aard van de activiteiten en de hoge gevraagde vrijwilligersinzet. In 2026 maken we een plan voor directe benadering van de wijk- en buurtcentra zonder

tussenkoms van CKC Wijck. De contacten met Inzet-indewijk zijn al gelegd.

De vereniging neemt deel in het organisatie-comité Open Monumentendag en coördineert de activiteiten van de deelnemers. De dag zelf vond plaats in september onder het thema “Erfgoed en architectuur”. Wethouder Blansjaar onthulde een door het HGOS gemaakt en door het Team Erfgoed van de gemeente geplaatst historisch informatiebord over de voormalige Floriade. Aansluitend werd een begeleide wandeling over het terrein georganiseerd, gevolgd door twee rondleidingen in samenwerking met het Gilde. We organiseerden een rondwandeling over de woondekken in Buytenwegh en het Zoetermeerlijnstation. Experts van HGOS verzorgden rondleidingen voor schoolkinderen uit groep 7-8, waarvan er circa 900 een monument bezochten.

Het Historisch Festival eind september was in het algemeen een groot succes. Helaas was het vanuit het HGOS en het Stadsarchief niet mogelijk om op een verantwoorde manier de Zoetermeerse geschiedenis uit te dragen. De gemaakte tentoonstelling zal nu in 2026 in ons pand te zien zijn.

Tijdens de streekmarkten in de Dorpsstraat was ons gebouw extra geopend. Eind van het jaar zetten onze vrijwilligers zich in voor Halloween in de Dorpsstraat, de optocht tijdens Sint Maarten en voor Kaarsjes/Lichtjesavond. Gastvrijheid stond ook hoog in het vaandel bij de komst van de duizenden bezoekers aan ons pand, het kenniscentrum van de geschiedenis van Zoetermeer.

Publicaties

In 2025 publiceerden we een driemaandelijks tijdschrift, vijf digitale Nieuwsflitsen, één digitaal ‘boek’, meerdere artikelen en digitaliseerden we oudere publicaties. Ons blad ‘t Seghen Waert heeft op A4-formaat meer het karakter van een ‘magazine’ gekregen. Er is meer ruimte voor beeld maar ook voor columns, grotere en kleine verhalen. De oplage van alle edities is telkens 1250 stuks geweest. 30 vrijwillige bezorgers brengen het blad rond bij de Zoetermeerse adressen.

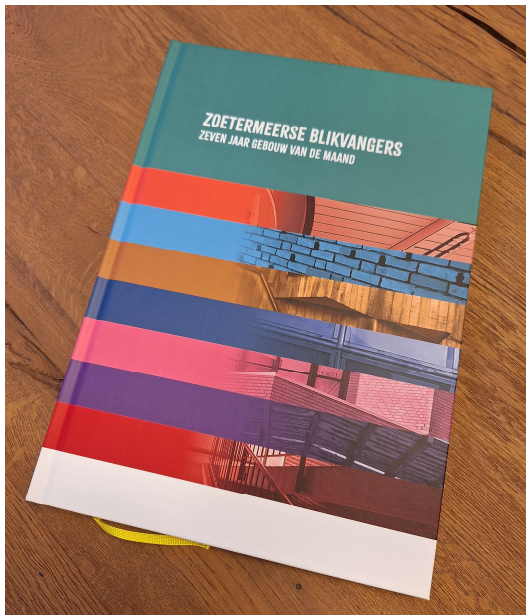
Door het Comité Open Monumentendag is in september een programmaboekje uitgebracht “Erfgoed en architectuur”, met vele bijdragen vanuit HGOS.

Arjen van der Burg maakte de publicatie “Floriade als plaats van herinnering” over de tentoonstelling in 1992 in Rokkeveen. Deze publicatie is te downloaden vanaf onze website en kan via print-on-demand ook als boek met harde kaft worden besteld.

HGOS gaf het boek ‘De sprinter kwam naar Zoetermeer’ uit, waarin het ontstaan van de Zoetermeerlijn wordt beschreven door Hans Gosselink. Het boek verscheen zowel in digitale vorm als via print-on-demand.

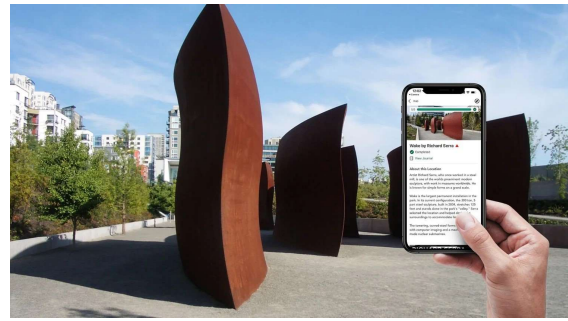
Voorts schreven we artikelen voor de reeks in lokale media “Gebouw van de maand”. Vanaf

2019 heeft het Architectuurpunt via ZoetermeerActief.nl bijzondere gebouwen voor het voetlicht gebracht. Twintig auteurs, waaronder vele van het HGOS, hebben 80 verhalen geschreven, die dit jaar zijn gebundeld in het boek "Zoetermeerse blikvangers".

Via de papieren en digitale media, waren we wekelijks of vaker in het nieuws. In het Streekblad en in het Zoetermeers Dagblad staan elke week historische foto's uit onze collectie met al dan niet een zoekvraag. Bij publicaties of speciale activiteiten zetten we twee lokaal-regionale kranten en zes digitale media in. Volgend op de publicatie van de Canon van Zoetermeer verzorgen drie auteurs tweewekelijks een verhaal uit die canon op een halve pagina van het Streekblad.

We hebben samen met de organisatoren van het Thrillerfestival een geslaagd experiment gehouden met een variant op geo-caching genaamd Adventure Lab. Er is een digitale speurtocht ontwikkeld langs de vijf belangrijkste historische Zoetermeerse plekken.

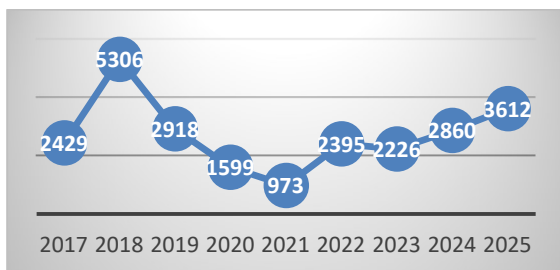
De website oudsoetermeer.nl is inhoudelijk actueel gehouden. Het aantal bezoekers bedroeg ca. 5000. Een veelvoud daarvan bezocht geheugenvanzoetermeer.nl. Het overgrote deel van de collecties kan worden doorzocht via de website. Het betreft dan alle bronbewerkingen van archieven, de bibliotheekcatalogus (alleen titels), alle afleveringen van 't Seghen Waert sinds 1981 en onze grote beeldcollectie. Alle boeken die Oud Soetermeer sinds 1951 heeft geproduceerd zijn inmiddels gedigitaliseerd en ook via de website (ca. 40 titels) te raadplegen. Al het overige materiaal kan worden geraadpleegd door een bezoek aan ons gebouw. Dan kan zowel digitaal als analoog materiaal zijn. Een deel van onze boeken is nog op papier verkrijgbaar.

Onderzoek en kennisvermeerdering

Ons gebouw aan de Dorpsstraat 132 is op maandagavond, woensdagmiddag en zaterdagmiddag geopend voor publiek en daarbuiten op afspraak. We zijn natuurlijk ook via mail bereikbaar. In de publieksruimte organiseren we tentoonstellingen waarbij we regelmatig aansluiten bij activiteiten in de Dorpsstraat. Zo waren we dit jaar extra open als er streekmarkt was en zoals gewoonlijk op Koningsdag, Oldtimerdag, Open Monumentendag en Nationale Teckeldag. Ook ontvingen we gasten in het kader van Gluren bij de burens. De stadsgidsen starten, gevoed met onze kennis, als vanouds hun wandelingen bij ons.

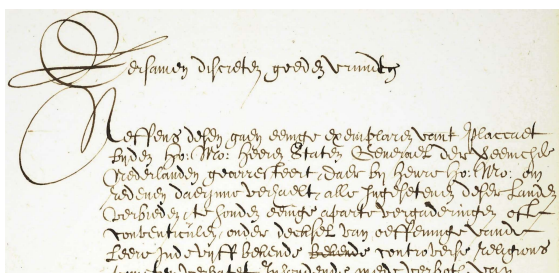
Ook ontvangen we groepen bezoekers: families die nieuwsgierig zijn naar de stad waarin ze leven of naar hun roots, ook uit het buitenland; politieke partijen en collegeleden die het huidige Zoetermeer vanuit het verleden proberen te begrijpen, en velen meer.

Mensen kunnen binnenlopen voor informatie of gewoon een praatje bij de koffie. In ons gebouw staat ook de uitgebreide collectie boeken en beeldmateriaal op het gebied van Zoetermeerse geschiedenis en bevinden zich de werkruimten voor de actieve leden.

In 2025 bedroeg het aantal bezoekers van het verenigingsgebouw : 3612, dat is ruim 800 meer dan in 2024. De enorme piek in 2018 was te danken aan de zeer succesvolle tentoonstelling The Young Ones over de jaren 60. De lage aantallen in 2020 en 2021 zijn veroorzaakt door de Coronapandemie.

De archeologische werkgroep leidt wegens de wettelijke beperkingen bij het meewerken aan opgravingen een slapend bestaan. Wel zijn de belangrijkste archeologische vondsten op de beeldbank van geheugenvanzoetermeer.nl te zien. Ook worden regelmatige archeologische vragen beantwoord en wordt informatie geleverd aan archeologische bureaus.

De leesgroep Lastige Letters van HGOS heeft tot doel het op peil houden van de leesvaardigheden ten aanzien van handschriften in documenten vanaf de 15e eeuw zodat de deelnemers efficiënt archiefonderzoek kunnen doen. De leesgroep komt maandelijks bijeen en staat open voor iedereen met basiskennis van het oude schrift. Ook worden teksten op verzoek van leden of op aanvraag van externen gelezen en getranscribeerd.

Er is gestaag voortgewerkt aan de database van Zoetermeeders en aanverwanten. Die omvat nu ruim 485.000 personen en ruim 3.000 brondocumenten.

Voor het project 'Grafstenen' houden we contact met de beheerders van de vijf begraafplaatsen in Zoetermeer. Het doel is het documenteren van de informatie op grafstenen. De in 2025 afgevoerde grafmonumenten zijn gefotografeerd en zullen worden gekoppeld aan de database.

In samenwerking met het Stadsarchief is gewerkt aan bronbewerkingen van de volgende documenten:

Boelhuisboeken 1658-1811, registratie van kopers.

Akten van Indemniteit, de controle van plaatsnamen en dateringen is opgeleverd.

Doopboeken van de Ned. Gereformeerde Kerk 1586-1812, alle data zijn ingevoerd.

Binnenlandse paspoorten 1811-1812, alle data ingevoerd.

Door actieve deelname aan de website Rijnlandschiedenis.nl wordt de geschiedenis van Zoetermeer uitgedragen in een groot deel van Zuid-Holland. Een aantal van onze artikelen is daar op de website geplaatst. Ook de uitruil van tijdschriften met tien zusterverenigingen draagt daartoe bij.

Behoud van erfgoed

De vereniging verzamelt ook archieven van Zoetermeerse instellingen en personen. In het afgelopen jaar zijn foto's en publiciteitsdocumenten verworven van Brinkers Margarinefabrieken. Voor de Zoetermeerse zuivelgeschiedenis wordt een aparte webpagina opgetuigd.

Het opnemen van de gescande collectie dia's van C.A.L. van Wieringen in de beeldbank (bijna 2700 stuks) gaat voort, 55% is inmiddels beschikbaar. Alle oude filmspullen, een project van jaren, zijn gedigitaliseerd. De publicatie van oude en nieuwe films op het HGOS-Youtube-kanaal gaat voortdurend door. Inmiddels staan er 17 films op.

In het kader van het convenant met het Stadsarchief Zoetermeer zijn ten behoeve van het Gemeentearchief (beeldbank) foto's van informatie voorzien en bestaande beschrijvingen verbeterd.

Als gevolg van de sluiting van Museum De Voorde in 2024 heeft Oud Soetermeer de in 1993 aan het museum geschonken collectie voorwerpen teruggekregen. We beschikken nu (weer) over een zogenaamde 3D collectie. Samen met enkele in de loop der jaren rechtstreeks verworven objecten bestaat die

verzameling nu uit 500 à 600 voorwerpen. Inmiddels zijn 350 voorwerpen geregistreerd en gefotografeerd. Alle objecten zullen in de beeldbank op geheugenvanzoetermeer.nl worden opgenomen. We overleggen met het Stadsarchief over de inrichting van de applicatie daarvoor. De opslag van de objecten zal plaatsvinden in het museum-depot van de gemeente Zoetermeer aan de Vierde Stationsstraat maar is nu nog in Dorpsstraat 132. We hebben aangeboden ook de collectie van de gemeente inhoudelijk te beschrijven.

We hebben onze medewerking toegezegd aan en actief meegedacht over een te realiseren erfgoedcentrum in de gemeente, dat in 2027 van de grond moet komen in de brandweerkazerne aan de Brusselstraat.

In 2025 organiseerde HGOS voor de tiende keer de Jan van der Spekprijs. Deze prijs is bestemd voor een persoon of organisatie die zich op verdienstelijke wijze heeft ingezet voor het behoud van erfgoed in Zoetermeer. De Rietveld-villa aan de Julianalaan, boerderij Weltevreden aan de Vierde Stationsstraat en de voormalige tuinderswoning aan de Brinkershof werden genomineerd. De nominaties kwamen tot stand na bezoeken aan de panden en na uitgebreide toelichting door bewoners, eigenaren en aannemers. Ook het publiek en de HGOS-leden konden hun mening kenbaar maken. Het bestuur van HGOS koos uiteindelijk de Rietveld-villa als winnaar van de prijs.

Ook in 2025 nam het HGOS deel aan de Strategische Agenda Zoetermeer 2040 (RSZ 2040) en aan het Omgevingsprogramma De Entree. Het in 2024 door de Stadsmakers opgestelde Inspiratiedocument voor RSZ 2040 is besproken met ambtenaren van de gemeente en met wethouder Iedema. We leverden een belangrijke bijdrage aan de inventarisatie van waardevolle panden, gebieden en structuren. Eén van de resultaten is een cultuurhistorische waardenkaart die in de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer 2040 is opgenomen.

We hebben een visie opgesteld over de rol van erfgoed binnen de H-structuur (Afrikaweg, Amerikaweg, Australiëweg en Aziëweg) die eveneens met gemeentelijke ambtenaren is besproken. Voor zowel RSZ 2040 als het Omgevingsprogramma De Entree zijn zienswijzen ingediend. HGOS heeft vervolgens ingesproken bij de commissie Stad en bij de gemeenteraad. Daarnaast hebben we geparticipeerd in het Omgevingsprogramma Burgemeester Vernèdepark en Dr. W.J. Paltelaan.

HGOS organiseerde één van de drie tafels van het stadsgesprek met de gemeenteraad over erfgoed. Onze activiteiten zijn daarbij toegelicht, waarbij met name is ingegaan op de inzet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit vormde de basis voor een inhoudelijke gedachtewisseling met de aanwezige gemeenteraadsleden. In aanloop naar de

gemeenteraadsverkiezingen stuurde HGOS een brief aan alle Zoetermeerse politieke partijen, met het verzoek het cultuurhistorisch erfgoed een herkenbare plaats te geven in hun verkiezingsprogramma's en dit erfgoed ook in de toekomst actief te betrekken bij de politieke besluitvorming in raad en college.

We volgden de plannen die bij de stadsbouwmeester werden ingediend nauwgezet en namen deel aan de programmaraad van het Architectuurpunt. We hebben kennisgenomen van de door de gemeente uitgevoerde inventarisatie van kerkgebouwen. De gemeente heeft echter in 2025 geen verdere vervolgstappen ondernomen om te komen tot een visie.

Daarnaast namen we deel aan het Post 45/65-project, dat is gericht op de waardering en bescherming van naoorlogs erfgoed. In 2025 vond, ondanks herhaald aandringen van HGOS, nog geen aanwijzing plaats van monumenten, beschermde stadsgezichten of andere beschermingswaardige objecten.

Met de monitoring van het bestaande gebouwde erfgoed is een begin gemaakt aan de Zegwaartseweg. Het is een arbeidsintensieve activiteit gebleken. Door een tekort aan vrijwilligers is een meer selectieve aanpak bedacht waarmee in 2026 verder wordt gegaan.

Organisatie

Oud Soetermeer is een vereniging die erkend is als Algemeen Nut Beogende Instelling. Iedereen kan lid worden om de doelstellingen te ondersteunen: het behouden en uitdragen van de geschiedenis van Zoetermeer en het behouden van historisch waardevolle objecten. Leden kunnen een ondersteunende of actieve rol op zich nemen. Eind 2025 hadden we 72 actieve leden die bezigheden uitvoerden op de volgende gebieden, gedeeltelijk ook in werkgroepverband:

Redactie en publicaties

Genealogie

Films

Oud schrift

Cultuur-historisch erfgoed

Bezorging

Tentoonstellingen en publieksruimte

Collectiebeheer

Gastvrouwen en gastheren

Bestuur en administratie

Beheer van het verenigingsgebouw en ict

De algemene ledenvergadering kwam bijeen in april. Het jaarplan en de begroting, alsmede het jaarverslag en de jaarrekening zijn vastgesteld. We houden onze leden op de hoogte van de activiteiten door middel van een digitale Nieuwsflits die minimaal vier keer per jaar verschijnt en via ons driemaandelijkse tijdschrift.

Het ledenbestand daalde in 2024 met 29 leden tot 1017. Er waren naast 44 nieuwe leden helaas ook 73 opzeggingen en enkele overlijdens en royementen.

Het aantal leden (1-1-2017: 1169) vertoont helaas al enkele jaren een daling. Met name de coronatijd zette een abrupte rem op onze externe activiteiten. Deze negatieve trend lijkt het afgelopen jaar te zijn gestopt, er is weer sprake van lichte groei tot 1017 leden eind 2025.

Het bestuur vergaderde vierwekelijks. Peter Bazen, penningmeester en Paul Schoenmakers traden tot het bestuur toe. De samenstelling is in december 2025 als volgt: Jan de Ruiter, voorzitter; Bert van Eken, secretaris; Peter Bazen, penningmeester; Niek Nieuwenhuijsen, Paul Schoenmakers en Ton Vermeulen, leden.

Al met al weten we met relatief beperkte middelen en een hardwerkende groep 100%-vrijwilligers die er jaarlijks 10.000 uur insteken, de geschiedenis van de stad te verzamelen, te bewaren en uit te dragen. Samen met het Stadsarchief zijn we dan ook het kenniscentrum voor de Zoetermeerse geschiedenis!